

Inbreng LTO Nederland t.b.v. rondetafelgesprek mestfraude, 22 juni 2017

Zorgen om bodemvruchtbaarheid

Boeren en tuinders zijn primair verzorgers van gewassen, dieren en bodem. Een goede bodemvruchtbaarheid leidt tot hogere gewasopbrengsten, een betere waterkwaliteit en meer biodiversiteit. In de afgelopen jaren zijn de aanwendingsnormen voor mest in sommige gevallen aangescherpt tot onder de gewasbehoefte. Hierdoor is het moeilijk om goed gewassen te telen en optimale gewasopbrengsten te halen. Onze sector maakt zich hier grote zorgen over.

Tegelijkertijd lijken de aanscherpingen in het mestbeleid de laatste jaren zich niet meer te vertalen in verdere milieuwinst. Daar zijn meerdere oorzaken voor. Waarschijnlijk is ook fraude in de mestmarkt daar één van. Onduidelijk is in hoeverre er sprake van fraude in de mestmarkt is: hierover zijn geen betrouwbare cijfers beschikbaar. Voor LTO Nederland staat voorop dat het niet nakomen van wet- en regelgeving ongewenst is. Het leidt tot een ongelijk speelveld tussen ondernemers, waarbij de goeden onder de slechten lijden.

Verschillende soorten fraude

Voor een goede aanpak is het zaak om onderscheid te maken tussen verschillende soorten fraude:

- Fictieve afvoer van mest creëren door te knoeien in de mestadministratie. Is dat fraude? Ja, dat is fraude.
- Melkveehouders die eerst hun mestboekhouding van het afgelopen jaar moeten afsluiten en pas daarna de gehalten van de mest op hun bedrijf doorkrijgen, waardoor ze verkeerd uitkomen met de mutatie van hun boekhoudkundige mestvoorraad. Is dat fraude?
- Akkerbouwers die klem zitten tussen bemestingsnormen 20% onder het landbouwkundige optimum en hun boerentrots om een goed gewas te produceren en in die spagaat besluiten om te doen wat zij goed achten voor hun gewas en de bodem. Is dat fraude?

Wat LTO Nederland betreft moet er een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen grootschalige, doelbewuste mestfraude enerzijds en overtredingen die in sommige gevallen zelfs onbewust gemaakt worden anderzijds. Negatieve prikkels en onduidelijkheid in wet- en regelgeving moeten zoveel mogelijk voorkomen worden.

Draagvlak voor beleid verhogen en daardoor de naleving verbeteren

Legitimiteit van beleid is belangrijk om het overtreden van wet- en regelgeving te voorkomen. Het PBL constateerde in haar syntheserapport van de mestwetgeving dat de huidige sturingsfilosofie van het mestbeleid (regulering via wettelijke maatregelen) tegen de grenzen aanloopt en dat het draagvlak voor mestbeleid bij boeren afkalft. Dat betekent in onze ogen dat nog meer en nog strengere regels niet meer gaan helpen en ook niet gaan bijdragen aan de naleving. Ook het aanscherpen van gebruiksnormen tot beneden het landbouwkundig optimum helpt daar niet bij: deze zouden hersteld moeten worden tot minimaal de gewasbehoefte. Dit is niet alleen beter voor het gewas, maar ook voor de bodem en draagt bovendien bij aan meer draagvlak en minder prikkels voor fraude.

Daarom bepleit LTO Nederland voor het 6e Actieprogramma Nitraatrichtlijn een aanpak die beter aansluit bij het vakmanschap van de boer. Een aanpak die uitgaat van goede landbouwpraktijk en goed bodembeheer en aansluit bij boerentrots in plaats van te zorgen voor boerenfrustratie. Daarbij willen we uiteindelijk toe naar zoveel mogelijk individueel

maatwerk om recht te doen aan de eigen verantwoordelijkheid van ondernemers en op die manier bij te dragen aan een verdere verbetering van de waterkwaliteit. De KringloopWijzer is het instrument om invulling te geven aan dit individuele maatwerk.

Fraudeprikkel verminderen

Vervolgens is het zaak om fraudeprikkel te verminderen. Een belangrijke route daartoe is mestverwerking en mestverwaarding: zorgen dat mestproducten beter aansluiten bij de vraag in binnen- en buitenland. Een succesvolle inzet op mest- en mineralenverwaarding leidt tot lagere en stabiele mestafzetprijzen, waardoor ook de financiële prikkel om te frauderen af zal nemen.

Het succesverhaal op dit gebied is de verwerking van pluimveemest. Het gaat daarbij om de afzet van pluimveemest voor de opwekking van duurzame energie, het opwerken en exporteren als mestkorrels, export van pluimveemest naar plantaardige sectoren in nabije landen en het gebruik van vleeskuikenmest voor de productie van compost ten behoeve van de champignonteelt. De trend is dat pluimveemest steeds meer oplevert in het buitenland. Nieuwe markten worden aangeboord en ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld de afzet van mestkorrels naar China. Door de toenemende vraag is de afzetprijs van pluimveemest voor pluimveehouders constant.

De pluimveehouderij is daarmee een voorbeeld voor andere sectoren om mest te verwaarden. Mede via 'Vitale Varkenshouderij' wordt nu gewerkt aan mest- en mineralenverwaarding in de varkenshouderijsector, waarvoor ook middelen beschikbaar zijn gesteld vanuit de nationale enveloppe. Dergelijke initiatieven zullen de fraudeprikkel in de komende jaren doen dalen, hetgeen in de pluimveehouderij al reeds lange tijd realiteit is.

Controle en handhaving

Het sluitstuk van het drieluik is controle en handhaving. Volgens ons moet deze worden gericht op de échte mestfraude. In zijn brief aan de Tweede Kamer van 9 mei 2017 somt de staatssecretaris een aantal maatregelen op die recent zijn genomen om mestfraude tegen te gaan. LTO Nederland kan instemmen met deze maatregelen. Wij zijn van mening dat daarbij met name gekoerst moet worden op het aanpakken van 'extreme gehalten stikstof en fosfaat' en op certificering van mestverwerkers.

Extremes gehalten aanpakken

Via RVO beschikt de Rijksoverheid over alle data (gehalten en hoeveelheden) van mest- en mineralenstromen per bedrijf en per mestverwerker. Volgens ons is het aanpakken van hoge onrealistische gehalten in mest dé manier om eenvoudig en met bestaande gegevens mestfraude te tackelen. Sinds enige tijd lijkt de overheid deze informatie te benutten voor het aanpakken van mestfraude. Hierover zou meer communicatie naar buiten toe moeten komen, ook vanwege het afschrikkende effect dat hiervan uit gaat.

Certificering mestverwerkers

Naast een rol voor de overheid in het aanpakken van mestfraude, ziet de sector ook voor zichzelf een belangrijke verantwoordelijkheid. Het gaat dan om het organiseren van onderscheid tussen mestverwerkers die goed werken en mogelijke malafide mestverwerkers. In samenwerking met Cumela Nederland, Kiwa CMR en individuele mestverwerkers zet LTO Nederland daarom in op de ontwikkeling van een kwaliteitssysteem voor mestverwerkers met een continuïteitssysteem. Deelname aan het kwaliteitssysteem maakt het mogelijk voor mestverwerkers om zich te onderscheiden in de mestmarkt en zorgt voor een private borging op het mestverwerkingsproces en de samenstelling van eindproducten.

Conclusie

LTO-Nederland is van mening dat mestfraude niet kan worden opgelost door een eenzijdige nadruk op controle en handhaving, maar wel via een evenwichtige benadering in een drieluik van draagvlak verhogen, fraudeprikkelers verminderen én controle en handhaving.